
دري و پشتو کتاب های مکتب افغانستان صنف ۱۰، ۱۱، ۱۲
برای آمادگی کانکور

گرد آورنده و ترتیب کننده: محمد هارون نجیمی

Ketabton.com

APRIL 2018
KANKOR STUDENT

Mohammad Haroon Najimi

پیشگفتار

هر کس برای یاد گرفتن درس، از میتود های متعدد درسی استفاده میکند تا بهتر یاد بیگیرند من همچنین از راهکاری استفاده به عمل آوردم که نتیجه مثبت برایم حصول شد این روش برای شما هم تقدیم میکنم تا بتوانید مشکل های خود را بطور آسان حل نمایید. احوال شاعرین پشتو و دری بطور فشرده از کتاب های مکتب در اینجا جایگزین شده است تا بتوانیم مسائل پراکنده بطور آسان یاد بیگیریم.

خوانندگان عزیز اگر هر نوع مشکل در این فصل دیده شد به آدرس های ذیل مراجعه کنید:

Facebook: <https://www.facebook.com/Haroon Najimi>

Skype: ha.najimi

Email add: har.najimi@gmail.com

Phone: +93-728-623-053

با احترام

محمد هارون نجیمی

بخش اول: مضمون دری

شاعران و دانشمندان خارجی بیرون از ملیت افغانستان

شماره	شاعر و نام پدر	قرن	سال و محل تولد	سال و محل دفن	آثار و معلومات مختصر
1	ویکتور هوگو فرزند سوم لیوپولد ریگزیرت، پدرش در اردوی ناپلیون سمت جنرالی داشت		۱۸۰۲ م در فرانسه	۲۲ می ۱۸۸۵ م جشم از جمان فروست	ناول هانس آیلند، کلیسای نوتردام پاریس، کارگران دریا، تاریخ یک جنایت، مردی که میخندد و کتاب معروف بینوایان است که تقریباً به تمام زبان های زنده دنیا ترجمه شد، قهرمان اصلی این اثر مردی به نام ژان والژان است. او یکی از نماینده مکتب رمانتیزم بود.
2	اناتول فرانس		۱۸۴۴ م	۱۹۲۴ م	بیشتر از سی سال عضو مجمع علمی فرانسه بوده و جایزه نوبل را در سال ۱۹۲۲ م به دست آورده است.
3	تولستوی		۱۸۲۸ م	۷ نوامبر ۱۹۱۰ م در ایستگاه را آهن آستاپوفو	جنگ و صلح: ۵، ۷، ۱۴۰۰، آنکارینا، رستاخیز، اعتراف، بهترین داستانهای کودکان و نوجوانان، شیطان، هنر چیست، خدواند حقیقت را میبند اما صبر میکند، محکوم بیگناه، پول و شیطان. او نماینده یکی از مکتب های ریالیزم بود.
4	ایون سرگیوچ تورگنیف		۹ نوامبر ۱۸۱۸	۳ سپتامبر ۱۸۸۳	شاعر و نمایشنامه نویس روس بود که نخستین بار توسط او کشور های غربی با ادبیات روسی آشنا شده اند.
5	الکساندر سرگیوچ پوشکین		۶ جون ۱۷۹۹ م در مسکو	۱۰ فبروری ۱۸۳۷ م در سن پترزبورگ	سبک رومانتیزم است او بنیانگذار ادبیات روسی مدرن به حساب می آید و برخی او را بزرگترین شاعر میدانند.

6	میخائیل لومونوسف	۱۷۱۱م	۱۷۳۵م	او در اکادمی علوم پترزبورگ روسیه و دانشگاه ماریبورگ آلمان درس خواند. او مؤسس دانشگاه مسکو است که تا امروز به نام او یاد میشود.
7	فریدریش فروبل	۱۹ م		دانشمند پیداگوژی سوییسی است که بنیان گذار آموزش کودک محوری بود.
8	ژان ژاک روسو	۱۸م	۱۷۷۸ م	متفکر سوییسی است.
9	بوکاجیو	۱۳۱۳م	۱۳۷۳م	از شهر ایتالیا است. یکی از اصلاحگران زبان ایتالیایی است همچنین او از مقامات دولتی شهر فلورانس بود. به سبب گرد آوری قصه هایی که در کتاب «دکامرون» تألیف شده است. قصه نویسی را در ۷ سالگی آغاز کرده است.
10	گابریل گارسیا مارکیز نام پدر کلانش نیکولامارکیز	مارچ سال ۱۹۲۸م در دهکده آرکاتاکای کشور کولمبیا		اولین داستانش سومین استعفا، اولین ناول ایش توفان برگها، بزرگترین اثریش صد سال تنهایی در ۳ سال تکمیل کردی روشنایی
شاعران و دانشمندان افغانستان ۱				
شماره	شاعر و نام پدر	قرن	سال و محل تولد	سال و محل دفن
11	حکیم جمال الدین بن یوسف بن زکی بن موید ملقب به جمال الدین و معروف به حکیم نظامی گنجوی	۶ ه.ق	سال تولد معلوم نیست اما داکتر صفا سال ۵۳۰ ه.ق میداند زادگاه وی شهر گنجه کشور آذربایجان	۶۱۴ ه.ق مدفن او گنجه است
				تعداد ابیات
				۲۸۰۰۰
				آثار
				بزرگترین اثرش خمسه میباشد که خمسه شامل کتاب های: مخزن الاسرار، لیلی و مجنون، خسرو و شیرین، هفت پیکر یا بهرام نامه و اسکندر نامه است. دیوان قصاید

حدیقه الحقیقه، سیر العباد الی لمعاد، کار نامه بلخ، مثنویهایی به نام عقل نامه، عشقنامه و غیره میباشد.	۵۴۵ هـ.ق	۴۷۳ هـ تولد شده است مکه و بعد از آن به بلخ، سرخس، نیشاپور و مرو زیست کرده است.	۶	حکیم ابوالمجد مجدود بن آدم سنایی	12
مناجات نامه، رساله دل و جان، رساله واردات، کترالسالکین، قلندر نامه، محبت نامه، الهی نامه، نصاب، زاد العارفین، هفت حصار	۴۸۱ هـ ق در هرات	۳۹۶ هـ ق در هرات	۵ هـ ق	عبدالله بن محمد انصاری هروی	13
بوستان یا سعدی نامه در سال ۶۵۵ هـ ق نگاشته شد و در سال ۶۵۶ کتاب گلستان دارای ۸ باب نگاشته شد.	۶۹۴ هـ ق در شیراز	۶۹۱ هـ ق در شیراز	۷ هـ ق	مشرف الدین مصلح بن عبدالله سعدی شیرازی	14
از ادبای معروف عربی بود که کتاب مفتاح العلوم از کتب وی است.	۶۲۶ هـ ق	۵۵۵ هـ ق	۶ و ۷ هـ ق	سکاکي: سراج الدین ابو یعقوب یوسف خوارزمی	15
مثنوی معنوی	۲۷۰۰۰ بیت در ۶ دفتر است.	۶۷۲ هـ در قونیه	۶۰۴ هـ در بلخ	مولانا جلال الدین محمد بلخی فرزند سلطان العلماء بهاء الدین محمد بن حسین خطیبی	16

احادیث البخاری	۶۰۰۰۰۰ احادیث را در طول ۱۶ سال تکمیل نمود.	متوفی ۲۰۵ ه و به عمر ۶۲ سالگی وفات نمود	روز جمعه ۱۳ شوال سال ۱۹۴ ه ق در بخارا		ابو عبدالله محمد بن اسماعیل بخاری	17
دیوان قصاید و غزلیات ، مصیبت نامه، الهی نامه، خسرو نامه، پندنامه، اسرار نامه، جواهر نامه و تذکره اولیاء ...	۱۰۰،۰۰۰		۵۱۳ ه.ق - نیشاپور		شیخ فریدالدین محمد عطار	18
تحصیلاتش در مدرسه نظامیه پایان کرد. حدائق السحر فی دقائق الشعر	۲ زبان محارت داشت دری و عربی		بلخ	۶	رشیدالدین وطواط	19
المعجم اشعار العجم			ری	۷ ه	شمس قیس رازی	20
دیوان اشعار و مثنوی های انیس العارفين و مقامات العارفين		۸۳۸ ه.ق در هرات		۹ ه	سید علی بن هارون بن ابوالقاسم معروف به قاسم انوار	21
		۹۹۹ ه.ق لاهور	۹۳۶ ه.ق در شیراز	۱۰ ه	عرفی شیرازی	22
				۹ ه	بابا فغانی شیرازی	23
				۵ ه	ناصر خسرو بلخی	24
	مجموع اشعارش به ۵۸۰۰ بیت میرسد.			۷ ه	عراقی: فخر الدین ابراهیم متخلص به عراقی	25

۲۶	امیر علی شیر نوایی فرزند نظام الدین کچیکنه بهادر	۹ و ۱۰	۸۴۴ هـ ق در هرات	۹۰۶ هـ ق در هرات	۶۰۰۰۰ و پیش از ۳۰ جلد کتاب	خمس، حیرت الابرار، فرهاد و شیرین، لیلی و مجنون، سد سکندری، مناجات نامه و در صفحه ۵۹ صنف ۱۲
۲۷	ابومنصور محمد بن احمد دقیقی بلخی	۴ هـ		۳۶۵ هـ	۱۰۰۰ بیت شهنامه به نظم در آورده شد.	اولین سراینده شهنامه دقیقی بلخی است که کار نا تمامش توسط فردوسی به تکمیل رسید. فولکلور صفحه ۱۶ صنف ۱۱
۲۸	ابوالفضل بیهقی بن حسین بیهقی		۳۸۵ هـ در حارث آباد بیهقی	۴۷۰ هـ در غزنین	۳۰ جلد ام (در باره سنت مسعود بن محمود و از زوال دولت خوارزم شاهان تا غلبه سلجوقی در دست است.	تاریخ بیهقی (شرح در باره آل سبکتگین) و زینة الکتاب دریچه شما به سوی روشنائی ۱۳۹۶
۲۹	ابوالمعانی میرزا عبدالقادر بیدل فرزند میرزا عبدالحاق		۱۰۵۴ هـ ق عظیم آباد پتنه	۱۱۳۳ هـ ق چهارم صفر	۹۰۰۰۰	مثنوی عرفان، مثنوی محیط اعظم، مثنوی رقعات، مثنوی طلسم حیرت، رباعیات، چهار عنصر، نکات، طور معرفت و ...
۳۰	جمشید شعله		۱۲۸۷ هـ ش در چاه آب ولایت تخار	۱۳۷۴ هـ ش در تخار یا زادگاهیش	کلیات چاپ شده دارای ۸۰۰ صفحه	تاریخ پهلوانان چاه آب، یاد داشت های زندان، جهاد ملت بخارا، حوادث لقی در شمال هندوکش، تفسیر سورة والعصر

<p>صفحه ۱۴۷ کتاب دری مکتب صنف ۱۲ مراجعه کنید.</p>	<p>از سال ۱۳۶۷ تا ۱۳۷۷ هش بیش از ۸۰ سخنرانی در محافل و مجالس داشته است.</p>	<p>۹ اسد سال ۱۳۸۱ هـ ش روز چهارشنبه در شهر لندن و در شهادی صالحین شهر کابل دفن میشود</p>	<p>۹ جدی سال ۱۳۰۵ هـ ش در پایانچوک کابل و ریکاخانه</p>	<p>دکتور عبدالاحمد جاوید میرزا عبدالصمد خان</p>	<p>31</p>
<p>ارمغان بدخشان، فرهنگ علما و فقهای افغانستان، تاریخ یفتلی ها، قاموس زبانهای آریایی افغانستان</p>	<p>۱۳۲۷ هـ ش به مریضی سل در شفاخانه علی آباد</p>	<p>جرم بدخشان در سال ۱۲۹۱ هـ ش</p>	<p>شاه عبدالله یگی بدخشی فرزند محمد سید خان و یا سعید خان</p>	<p>32</p>	<p>32</p>
<p>ندای طلبه یا حقوق ملت، بحران و نجات</p>	<p>در زندان به مریضی سل</p>	<p>ولایت غزنی تاریخ تولد مشخص نیست.</p>	<p>غلام محی الدین انیس فرزند غلام نقشبند</p>	<p>33</p>	<p>33</p>
<p>ابر و آفتاب، شکست شب، دوچرخه سما به سوی روشنایی دشت آینه، ارمغانی جوانی، بارانه، آمر بی صلاحیت، که ۳ دانه اولی در کالیفورنیا چاپ شد</p>	<p>۱۳۸۶ هـ ش روز دوشنبه ۳ ثور در امریکا</p>	<p>۱۳۲۲ هـ ش در کابل</p>	<p>عبدالرازق فانی</p>	<p>34</p>	<p>34</p>

<p>به صفحه ۸۰ کتاب صنف ۱۲ دری مراجعه کنید. اولین داستان نویس پشتو در افغانستان «توریالی پینتنه». ۱۳۱۵ طلوع افغان چاپ شده است. آزاد همراه با افغانستان جریده را تاسیس کرده. تعداد چاپ کتاب به ۱۲۰ میرشد. در دوره ادب معاصر نگاشتن تذکره را آغاز کرد.</p>		<p>۱۳۶۳ ه ش ۲۰ ثور و در شهدای صالحین کابل به خاک سپرده شد</p>	<p>۱۲۸۹ ه ش در کندهار در منطقه بامیزی</p>		<p>پوهاند عبدالحی حبیبی فرزند ملا عبدالحق</p>	<p>35</p>
<p>ترجمان البلاغه، از قصابدوی حاوی، غزلیات، قطعات، ترجیح بند و رباعیات است. و در قصیدگویان درجه اول دارد. در عروض و نقد الشعر استاد بود</p>	<p>دیوان فرخی بیشتر از ۹۰۰۰ است</p>	<p>۴۲۹ ه ش وفات یافته</p>			<p>ابوالحسن علی بن جولوغ متخلص به فرخی در دربار سلطان محمودغزنوی</p>	<p>36</p>
		<p>۱۳۲۰ ه ش بیماری محرقه یا حصبه در سن ۳۵ وفات یافت</p>	<p>۱۲۸۵ ه ش در ایران</p>		<p>پروین اعتصامی فرزند یوسف اعتصام الملک پدر کلانش میرزا ابراهیم خان مستوفی</p>	<p>37</p>

شاعران و دانشمندان افغانستان ۲					
شماره	شاعر و نام پدر	قرن	سال و محل تولد	سال و محل دفن	آثار و معلومات مختصر
38	حکیم ابوالفتح عمر بن ابراهیم خیام نیشاپوری	آخر قرن ۵ و اوایل قرن ۶			از دانشمندان و ریاضی دانان و شاعران بزرگ میباشد. او معاصر سلطان شاه سلجوقی بود. وی برعلاوه از نجوم در فلسفه، طب و حکمت استاد بود. و همچنان ۶۰۶۰۰۰ رباعی به او نسبت میدهد.
39	ابوسعید ابوالخیر	۴ هـ			در خراسان بود که رباعیاتش را وسله بیان مطالب فلسفی و عرفانی کرد.
40	أبوالولید محمد بن أحمد بن رشد الأندلسی القرطبی معروف به ابن رشد		۵۲۰ هـ ق	۵۷۷ هـ ق	دانشمند مشهور اسلام است که در علوم طب و فلسفه شهرت جهانی دارد و برعلاوه او در علوم فلک و ریاضیات سرآمد روزگار خود بوده است.
41	امیر الشعرا ابوعبدالله محمد بن عبدالملک تخلص به معزی	۵، دوره سلجوقی			در بار معزالدین ملکشاه آلپ ارسلان میزیست. لقب امیر را هم ملک شاه برای وی عطا کرد. پس از فوت ملکشاه وقت خود را در هرات، نیشاپور و اصفهان گذراند و بعد به خدمت سنجر بن ملکشاه رسید و تا آخر عمر در دربار او ماند.

<p>تاریخ متقدمین: ۱۱۶۰-۱۳۴۸ نزدیک به ۲۰۰ سال دارای ۵۰۰۰ صفحه نگاشته کرده است.</p> <p>تحفة الحیب: دوران وقایع جلد اول درباره سدوزایی و جلد دوم محمد زایی ها بحث میکند.</p> <p>سراج التواریخ: ۵ جلد است که امروز ۳ جلد در دسترس است. تاریخ عصر امانیه: به فرمان امان الله خان نگاشته شد. وقایع افغانستان، استقلال افغانستان، فیضی از فیوضات و بیشتر از ۲۰ جلد کتاب، رساله و غیره...</p>	<p>۱۶ جدی سال ۱۳۰۹ هـ ش و در بالاجوی چندوال به خاک</p>	<p>۱۲۳۹ هـ ش در دهکده «زردسنگ» واقع قره باغ غزنی</p>		<p>فیض محمد کاتب هزاره فرزند سعید محمد نام پدرکلانش خدا داد فرزند الله داد</p>	<p>42</p>
<p>تجلی خدا در آفاق و انفس، افکار شاعر، نگاهی به زیبایی، مقدمه علم اخلاق، ترجمه اخلاق نیکوماسی ارسطو، جبیره، نقد بیدل، تقویم انسان، ترجمه کتاب محمد (ص) در شیر خوارگی و خرد سالی، افسانه فردا، تهذیب الاخلاق و چندین کتاب دیگر به زبان عربی.</p>	<p>۱۳۴۹ هـ ش ما جوزا در شهدای صالحین به خاک</p>	<p>۱۲۷۵ هـ ش در کنار قلعه اختیار الدین در شهر هرات</p>		<p>علامه صلاح الدین سلجوقی فرزند مفتی سراج الدین</p>	<p>43</p>
<p>یادی از رفتگان، عقد ثریا، معاصرین سخنور ۱۷۹، تذکره خطاطان، تذکره نگاران، نفوذ دانش، فرقه ثالث، بیشتر ۱۵ کتاب مانده مهمتین خمستان ۶، ۲، ۲۴، نظم الحیات، رمز حیات، ضرب المثلها، دبیرستان، بلخ، موسیقیدانان و کارستان بلخ نام دارد.</p>	<p>۲۶ سنبله ۱۳۵۲ هـ ش روز دوشنبه</p>	<p>۱۲۸۱ هـ ش در دهکده دهبار ختلان تاجکستان</p>		<p>مولانا خال محمد خسته فرزند ملا رستم پنجشیری</p>	<p>44</p>
<p>سیاستنامه یا سیر الملوک برای جلال الدین ملکشاہ فرزند الپ ارسلان سلجوقی نوشته شده است. برای قرن ۵ و نیمه دوم قرن ۵</p>	<p>۴۸۵ هـ ق در سفری نهوند به وسیله ابوطاهر ارانی باکارد</p>	<p>۴۵۵ هـ ق</p>		<p>قوام الدین ابوعلی حسن بن علی بن اسحاق ملقب به نظام الملک (خواجه نظام الملک)</p>	<p>45</p>

<p>بهارستان اثریست که از پیروی گلستان سعدی در سال ۸۹۲ هـ نوشته کرده است و در مثنوی خود از نظامی پیروی کرده است. و در شعرهای خود به سعدی و حافظ توجه خاص داشته است. این کتاب برای پسرش یوسف ضیاء الدین تألیف کرده است.</p>		۸۱۷ هـ.ق در هرات	<p>مولانا نور الدین عبدالرحمن جامی فرزند نظام الدین احمد بن شمس الدین محمد معروف به جامی</p>	46	
	۱۱۵۱ هـ ش	۱۱۰۱ هـ ش	احمد شاه بابا	47	
شاعران و دانشمندان افغانستان ۳					
معلومات مختصر	شاعر و نام پدر		شماره		
<p>بنیان گذار سلسله گورکانیان هند میباشد. او در سال ۸۹۹ هـ در سن ۱۲ سالگی در فرغانه به جای پدر به تخت نشست. بابر در سال ۹۱۰ هـ کابل را تصرف و پایتخت خود انتخاب کرد. او می گفت کابل از اقلیم چهارم است... از مختصر ولایت است. بابر در سال ۱۵۳۰م در آگره هند فوت میشود و جسدش بنابر وصیت ایش در کابل به خاک سپرده میشود و بجای او فرزندش همایون شاه به تخت کرسی منشیند.</p> <p>با برنامه یا وقایع بایری که بنام «توزوک» بابر معروف است. به زبانهای مختلف در ترکیه، انگلستان، آلمان، فرانسه، هندوستان و چپان چندین بار چاپ گردیده است.</p> <p>توزوک از توز ترکی گرفته شده است به معنای آراستن و منظم کردن است که فرمانده نظامی برای لشکریان و سازمانهای وابسته استفاده میکرد.</p> <p>واقعه نامه یا با برنامه: یکی از کتب جامع تاریخی در سده ۱۶م است که حوادث سالهای ۸۹۹-۹۳۶ هـ ق از جغرافیای افغانستان، آسیای میانه، و هندوستان به ویژه دوره تیموریان بحث میکند. به زبان ترکی چغتایی و با نثر ساده نگاشته شده است بعداً در همان روزگار توسط عبدالرحیم خانخانان فرزند بیرام خان به زبان دری ترجمه کرده است.</p>	<p>ظهیرالدین محمد بابر شاه فرزند عمر شیخ</p>		48		
<p>اثریست بنام تاریخ عمومی در ۳ جلد است که وقایع آن از تاریخ بشر تا سال ۹۳۰ هـ ق بحث میکند.</p>			<p>غیاث الدین بن هماد الدین</p>		49

تذکره الشعراء: اثری است که مدح و فضایل سه تن بنام علی شیر نوایی، مولانا جامی، و ابوالغازی سلطان حسین در آواخر کتاب است و این کتاب به تشویق امیر علی شیر نوایی تألیف شده است از همین خاطر بنام علی شیر یاد کرد.	علاء الدولة سمرقندی	50			
مجمع النوادر یا چهار مقاله: ۵۵۰ تا ۵۵۲ هجق تألیف شده است. در هر مقاله ۱۰ حکایت بیان شده است.	ابوالحسن نظام الدین احمد سمرقندی	51			
مؤلف کتاب قابوسنامه که دارای ۴۴ باب میباشد برای فرزند خود گیلان شاه نوشته نموده است.	عنصر المعالی کیکاوس بن سکندر بن قابوس بن دستگیر	52			
شاعران و دانشمندان افغانستان ۴					
شماره	شاعر	تحصیلات	در کدام دوره و در خدمت کدام شاه	سفر هایش	در چند سالگی به شعر سرودن
1	رشید الدین وطواط	مدرسه نظامیه	به خوارزم رفت و در خدمت خوارزمشاهیان در آمد		MOHAMMAD HAROON 'NAJIMI' 2017
2	شمس قیس رازی			خراسان، ماوراء النهر و خوارزم	توجه به سوی روسانیا ۱۳۹۶
3	ابومنصور محمد بن احمد دقیقی بلخی		در عصر فرمانروایی خانواده بلخی الاصل سامانیان میزیست		
4	حکیم ابوالمجد مجدود بن آدم سنایی		به دربار غزنویان راه یافت و شاهان غزنه را مدح میکرد		
5	مولانا جلال الدین محمد بلخی فرزند سلطان العلماء بهاء الدین محمد بن حسین خطیبی		به دعوت سلطان علاء الدین کیتباد دوازدهمین پادشاه سلجوقی به قونیه رفت.	هرات، نیشاپور، مکه و قونیه	

		تحصیلاتش در نیشاپور تکمیل کرد بعد از آن به دربار سلطان محمود غزنوی		ابوالفضل بیہقی بن حسین بیہقی	6
۱۰ سالگی				پروین اعتصامی فرزند یوسف اعتصام الملک پدر کلانش میرزا ابراہیم خان مستوفی	7
			وی فاکولتہ حقوق علم سیاسی	شاه عبداللہ میگگی بدخشی فرزند محمد سید خان و یا سعید خان	8
دریچہ شما بہ سوی روشنایی ۱۳۹۶	ہرات، نیشاپور و اصفہان و بعد بہ خدمت سنجر بن ملکشاہ رسید	ملک شاہ بن آلپ ارسلان میزیست		امیر الشعرا ابو عبداللہ محمد بن عبدالملک تخلص بہ معزی	9
۱۰ سالگی		لیسہ لوی لی گراند فارغ شدہ است.	وی فاکولتہ حقوق	ویکتور ہوگو فرزند سوم لیوپولد ریگزبرٹ، پدرش در اردوی ناپیلین سمت جنرالی داشت	10
		سفر کوتاہ مدت بہ دعوت سلطان قزل ارسلان بہ سی فرسنکی گنجہ کرد		حکیم جمال الدین بن یوسف بن زکی بن موید ملقب بہ جمال الدین و معروف بہ حکیم نظامی گنجوی	11

	کشور های غرب به مدت ۵ سال		وی فاکولته حقوق	تولستوی	12
	به عراق ، شام و حجاز			سعدی	13
	شهر کتک مرکز اورپسه هار ماما یش میرزا ظریف			ابوالمعانی میرزا عبدالقادر بیدل فرزند میرزا عبدالحق	14
	تهران، تاشکند برای ۳ سال، پاکستان و بعد از آن به لندن		وی فاکولته حقوق علم سیاسی	دکتور عبدالاحمد جاوید میرزا عبدالصمد خان	15

دوهمه برخه: پښتو برخه

۱. د بیکانه هیوادو د پښتو شاعران

آثار او معلومات	د مړنی پوره معلومات	د زوکړنی پوره معلومات	د شاعر پوره شهرت	کڼه
د ختیځ پوهنی په څانګه کې تحصیلات ترسره کړی دی. په ځوانی کې روسیې ته تللی او د ژوند تر پایه په څارکوف او پترزبورګ په پوهنتونو کې د ختیځو ژبو تدریس چاری ترسره کړی دی. اثر: پښتو منتخبات لومړی په روسیه او بیا په کابل کې چاپ شو.	۱۸۸۱ م	۱۸۰۵ م جرمني کې	بوریس اندریویچ ډرون معروف په ډرون	1
په ځوانی کې په هندوستان کې د انگریزانو په پوځ کې شامل شو. د پښتو لوی ګرامر، پښتو انگریزی قاموس، انگریزی پښتو قاموس، قصی د ایسپ حکیم، د انجیل ژباړه، د پښتو اشعار و منتخبات او گلشن روه. د ریجه شما په سوی روسیای ۱۳۹۶	۱۹۰۶ م	۱۸۲۵ م دانګلستان د فل مت په ښارګوټی	هانری جارج راورټی د پیټر راورټی زوی	2
د انگریزانو په پوځ کې ډاکټر و. د امیر دوست محمد خان په وخت کې د د امیر له زوی حیدر خان سره په کندهار کې ملاقات کړی و. د امبالی په کنفراس کې د امیرشیرعلی خان ژباړونکی و. په ۱۸۸۶م تقاعد واخیست. آثار: پښتو ګرامر، پښتو انگریزی قاموس، افغانستان او افغانان، د افغانستان قومونه، د افغانستان د قوم پیژندنې څیړنه.	۱۸۹۲ م	۱۸۳۴ م د هند په نصیر آباد کې	هنری والتر بیلوی	3

4	جېز ډار مستتر	۱۸۴۹ م په فرانسه کې	۱۸۹۴ م	په پاریس تر دکتورا تر درجې لوړې زده کړې وکړې په ادبیاتو برخه کې. او بیا په هند کې د ژبنيو څېړنو دنده وروسپارل شوه. نوموړې هغه ژبپوه دی چه دایې جوته کړه چه پښتو یوه لرغونې آریایي ژبه ده. آثار: پښتو څیړنې: پوهاند حیبی او بېنوا پښتو ته ژباړلې، پښتو شعر هار و بهار د انگریزانو پر ضد ویل شوی دی.
5	گابریل کولیت سیدونی	۱۸۷۳ م در فرانسې ختیځ د سن سور آن پوازی په سیمه کې	۱۹۵۴ م	لومړی د «کویته ویلار» چې یو ژورنالیست و واده وکړ او بیا د لوماتن ورځپاڼې له مدیرسره واده وکړ. د فلج په ناروغی اخته شوه. آثار: تاسو کولای شې چې ۱۵۷ گڼه ۱۲ ټولگې ته مراجعه وکړې.
۲. د افغانستان شاعران او لیکوالان احوال				
کڼه	د شاعر پوره شهرت	پېړۍ	د زوکړنې پوره معلومات	د مړنې پوره معلومات
6	ابو محمد هاشم این الزید سروانی	۳ ه ق	۲۲۳ ه ق د هلمند په سروان	۲۹۷ ه ق
7	سلیمان ماکو د بارک خان سبزی زوی وی	۷ ه ق	دکندهار په ارغستان که اوسیدو	تذکره اولیاء چې په ارغستان که لیکلی دی. ۴ شاعران په کی ذکر شوی دی بیت نیکه، ملکیار غرشین، شیخ اسماعیل او شیخ بختیار دی.
8	داخوند درويزه	۱۰ ه ق		مخزن الاسلام
9	یونس خیبری	۱۲ ه		د رحمان بابا د پیروانو څخه وو، د شعرونو دیوان، او په ۱۳۵۵ لمريز کال د عبدالله بختانی چاپ او خپور شوی دی.
10	سید راحت زاخیلی			لومړی پښتون لیکوال چه اولین د لنډه کیسه لیکلی وه د کونډی نجلۍ. ۱۹۱۷ م

۱۱	عبدالاکبر خان			۱۹۲۷ میلادی په عیسوی یو ډرامه لیکلی په نامه د ۳ یتیمان لیکلی دی.
۱۲	محمد هوتک د دواد هوتک زوی دی			پته خزانه: لیکوال د خپل پلار په حواله د حلیمې خټک شعر بیان کړی دی. لومړنی مأخذ د کتاب، حلیمه خټک ژوند په کی بیان شوی دی.
۱۳	ملا لتار	۱۱۶۱ هـ ق اصلی ځای سلمان یا شلمان دی او عمر یې په هندوستان که تیرشوی		۱۱۹۰ هـ ق دیوان بشپړ شوی او ۱۳۶۷ هـ ق کال په کابل که چاپ شوی دی. غزلی، رباعی، قصیده ډوله نظموه او مخمس لری.
۱۴	شمس الدین	۱۱۸۰ هـ ق، ټول ژوند یې په هندوستان که وه.		د عمر آخر که خپل هیواد ته راستون شو کندهار
۱۵	امیر کروړ د امیر پولاد سوری زوی	۱۳۹ هـ ق د غور په مندیش پاچا و		۱۵۴ هـ ق د پوشنج په جگړو
۱۶	گل پاچا الفت د میر سیدجان پاچا زوی دی	۱۲۸۷ لمريز کال د لغمان عزیز خان کڅ په سیمه کی زیږیدلی		۲۶ لیندی په کال ۱۳۵۶ لمريز کال فوت او لغمان عزیز خان کڅ هدیره که بنخ شو
۱۷	پوهاند صدیق الله رښتین	۱۲۹۸ لمريز کال		او تر ۷۰ زیات علمی فعالیتونه کړی دی. د پښتو ادب تاریخ، پښتو گرامر، ژبډود، د ژوند پلوشی، د بنکالا پلوشی، پښتو نثر هنداره، پښتني لارښود او نور...

محمد امين مشهور په ملنگ جان د ملك عبدالشكور زوى	18	محمد امين مشهور په ملنگ جان د ملك عبدالشكور زوى	1293 لمريز كال، 3 كلن يتيم پاتى شوى سره دواجان	1336 لمريز كال د لړم په لسمه نيټه له خپل زوى سره دواجان	15 كلنى يي شعر پيل كړ.
مولوى صالح محمد هوتك دمحمد اكبر هوتك زوى	19	مولوى صالح محمد هوتك دمحمد اكبر هوتك زوى	1307 هـ ق كندهار كه زيردلى دى	1339 هـ ق مړ او د كندهار د حضرت جى بابا په هديره كه بنځ	يوه غوره تذكره د تذكره الشعراء په نامه چه 1366 هـ كال چاپ شوى ده. چه په دى كى د سراج الدين هم لاس دى
قيام الدين خادم د ملا حسام الدين زوى	20	قيام الدين خادم د ملا حسام الدين زوى	1325 هـ ق د ننگرهار په كامه كى	6 سنبله 1358 لمريز كال په كابل كه مړ او په خپله پلرني هديره كه بنځ شو ژوندون	تر 50 زيات چاپ او ناچاپ اثر لرى. په منظومو آثارو كى دمرغلرو اميل، خاړوان او نصوص الحكم او په منشور آثارو كى خيالى دنيا، نوې رڼا، نوى ژوندون
عبدالرحمن بابا د عبدالستار زوى و د مومندو پښتنى قبيلى خخه و	21	عبدالرحمن بابا د عبدالستار زوى و د مومندو پښتنى قبيلى خخه و	1042 هـ ق د پښتونخوا په بهادر كلي	1128 هـ ق او د پيښور د هزارخانى په لويه هديره	لوى ديوان لرى چه په پښتونخوا او افغانستان كه خو ځله چاپ شوى دى درېچه شما به سوى روشنايي 1396
خوشحال خان خټك د شهباز خان خټك زوى دى	22	خوشحال خان خټك د شهباز خان خټك زوى دى	1022 هـ ق پښتونخوا په سراى اكورى	1100 هـ ق د 87 په عمر	د شعرونو ديوان، اشعارو كليات، دستارنامه، بازنامه، طب نامه، فصلنامه، سواتنامه، فالنامه، اخلاق نامه، فراق نامه، فضل نامه، بياض (پښتو تاريخ) او نور...
عبدالقادر خان خټك د خوشحال خټك زوى	23	عبدالقادر خان خټك د خوشحال خټك زوى	1063 هـ ق د پښتونخوا پيښور په اكوره خټك	1125 هـ ق	حديقه خټك، يوسف زليخا، نصيحت نامه، څلوپښت حديثونه، قصيده برده. گلدسته: 8 باب لرى. 7 باب حكايثونه او آخر باب حكمتونه لرى، 14 حكايثونه، 28 حكمتونه ژباړلى دى.

24	حليمه ختيك د خوشحال خان ختيك لور ده	۱۱ او ۱۲ هـ ق	۱۰۶۵ هـ ق په سرای اکوړی سيمه کی	
25	سکندر خان ختيك د خوشحال خان زوی دی		۱۰۶۸ هـ ق	۱۱۱۶ هـ ق کال، ځکه په دغه کال که دوه زامن منگل او انور مړه شوی
26	کاظم خان شیدا د افضل خان ختيك زوی، اشرف خان هجري لمسی، د خوشحال ختيك کړوسی		۱۱۳۵ هـ ق	۱۱۹۴ هـ ق
27	زرغونه کاکړه د ملا دين محمد لور ده	۹ هـ ق وروستی او ۱۰ هـ ق په لومړيو	۱۸۸۴ هـ ق، د کند هار په پنجواڼي که اوسيدله	د سعدی بوستان کتاب په کال ۹۰۳ هـ ق ژباړه شوی دی. له سعد الله نورزی سره په نکاح شوه.
28	ميرمن حميده د حضرت شاه لور ده		۱۲۹۷ لمريز کال په کنړ د شينکوړک سيمه کی	۱۵ وږی (جوزا) په کال ۱۳۳۹ لمريز کال او په کنړ د شينکوړک سيمه کی دفن شوله
29	سید شمس الدين مجروح د حضرت شاه زوی و او د ميرمن حميده ورور		۱۳۲۳ لمريز کال په کنړ د شينکوړک سيمه کی	منتخب شعرونه په ۱۳۳۷، یاد فریاد په ۱۳۶۳ دواړه په پيښور د پښتو ټولنی لخوا چاپ شوی ده. د عمر خیام د رباعیاتو پښتو ژباړه، پريشانه خوب دغه چاپ شوی ندی

30	بایزید روښان د قاضی عبدالله زوی په قوم اورمړ پښتون	۱۰ هـ ق	۹۲۶ هـ ق په هندوستان	۹۸۵ هـ ق د مغولی په وخت کی	خیر البیان، بایزید روښان د مسجع نثر لیکنی بنسټ ایښودونکی دی. پښتو، دری، عربی او هندي ژبو په ۴۰ بابونو تالیف شوی ده
31	پیر محمد کاکړ		۱۱۲۰-۱۱۳۰ هـ ق پښتونخوا-کاکړستان د ژوب د هندو باغ د سیمې د یعقوب کلی استوګن و.	۱۲۱۶ هـ ق په کندهار که چې د شاه ولی پر غاړه په لویه هدیره کی د حضرت جی صاحب زیارت ته نږدی	معرفت الافغانی: لاهور- کابل چاپ شوی دی او د سليمان چي د احمدشاه بابا زوی وؤ ليکلی دی. دا شعارو ديوان: هند- کابل چاپ شوی د پښتو تاریخ: قلمی نسخه د امير عبدالرحمن سره وه چه ملا محمد خان افغان نويس ته سپارلی وه. هدایت المبتدی، جنت نامه، قیامت نامه
32	عبدالرحمن پژواک د قاضی عبدالله زوی		۱۲۹۷ لمريز کال کله چې پلار يي غزني که د قضاء دنده درلوده. د ننگرهار ولایت د سره رود ولسوالی اوسيدونکی و	۱۸ جوزا په کال ۱۳۷۴ لمريز کال پيښور که ومړ او په خپله پلرني ټاټوبي خاوروته وسپارل شو	کلمه داره روپي، افسانه های مردم کابل، افغانستان کهن، عروج بارکزی ها، پیشوا، باغبان، زن از نگاه محمد صلی الله علیه وسلم، حدیث خون، بانوی بلخ، میمن من او نور...
33	امیر حمزه شینواری د ملک باز خان میر خان زوی وی		۱۹۰۷ م مطابق ۱۲۸۶ لمريز کال په پښتونخوا د خيبر لوارگی سيمه کی	۱۳۷۲ لمريز کال د سلواغی ۲۹ نېټه، په پښتونخوا د خيبر لوارگی سيمه کی دفن شو	ليلی او مجنون چې په دی اثر فیلم جوړ شو او بمبې ښار په هندوستان کی ننداری ته وړاندی شو. نور آثار کولی شی چې په ۸۵ صفحه پښتو لسم ټولگی کی مطالعه کړی
34	عبدالغفار خان د بهرام خان زوی په پاچا خان مشهور او فخر افغان لقب نامنځل شوی		۱۸۹۰ میلادی په پيښور هشنفر د اتمانزو		۱۹۱۰م مدرسه د مولوی عبدالعزیز په مرسته، آزاد سکول په اتمانزو، پښتون مجله نشره شوه او د اصلاح افغانه په نامه غورځنگ جوړ کړ.

<p>ژبپوهنه، ادبیاتو تاریخ، هنری نثر، ادبی فنون، غوره اشعار او نور کتابونه...</p> <p>لودی پښتانه، سوری پښتانه، د شمکنو میا عمر، د پانی پت قهرمان، د خیرالبیان لغتونه، د پتی خزانی فرهنگ، د احمد شاه بابا دیوان غوره چان، لس براد با مقالی او نور...</p>	<p>۱۱ لینی ۱۳۸۳ لمریز کال او د کندهار پوهنتون په انگر که بنخ شوی دی</p>	<p>۱۳۰۰ لمریز کال په کندهار کی</p>	<p>علامه پوهاند عبدالشکور رشاد د عبدالغفور خان زوی</p>	<p>35</p>
<p>د نورو معلومات لپاره تاسو کولای شی چی ۹۸ صفحه د ۱۱ ټولگی ته مراجعه وکړی.</p>	<p>۱۰ برات ۱۱۵۱ ه ق په مازنداران</p>	<p>۱۱۱۴ ه ق په زابل په سیوری سیمه کی</p>	<p>میر حسین د میرویس خان نیکه زوی مشهور په شاه حسین هوتک</p>	<p>36</p>

ومن الله التوفيق

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**